

2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos pasiektų tikslų ir uždavinių vertinimo ataskaitos santrauka

Šis dokumentas yra „Kiekybinio ir kokybinio 2007–2013 m. veiksmų programų pasiektų tikslų ir uždavinių“ integruotos vertinimo ataskaitos 5 priedas

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

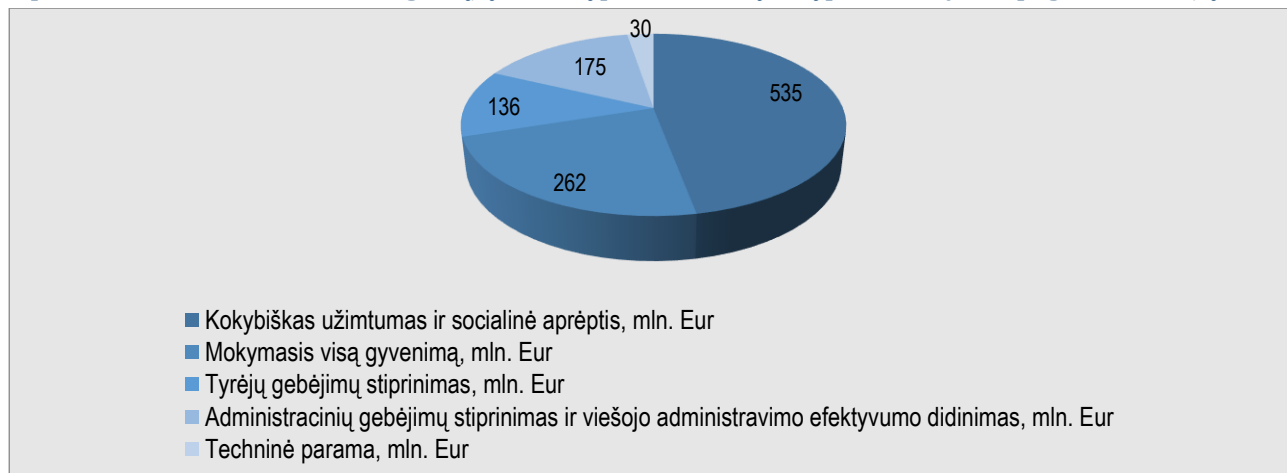
ES INVESTICIJŲ TIKSLAI IR JIEMS ĮGYVENDINTI SKIRTOS LĖŠOS

ES FONDŲ INVESTICIJŲ TIKSLAI ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ PLĖTROS SRITYJE IR JIEMS ĮGYVENDINTI SKIRTOS LĖŠOS

Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa buvo (toliau – ŽIPVP) skirta investicijoms į darbuotojų kompetencijų stiprinimą ir užimtumo didinimą. Įgyvendinant šią programą, buvo **siekiama keturių pagrindinių tikslų**: (1) didinti gyventojų ekonominę aktyvumą ir užimtumą bei skatinti kokybiškų darbo vietų kūrimą; (2) padidinti Lietuvos gyventojų galimybes mokytis visą gyvenimą; (3) tobulinti tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją, didinti tyrėjų skaičių; (4) stiprinti administracinius gebėjimus ir didinti viešojo administravimo efektyvumą.

2007–2015 m. žmogiškųjų išteklių plėtrai skatinti buvo **skirta daugiau nei 1,138 mlrd. eurų** ES struktūrinių fondų ir nacionalinio biudžeto lėšų, už kurias iš viso įgyvendinta **2 218 projektų**. Daugiausiai lėšų buvo skirta kokybiško užimtumo ir socialinės aprėpties skatinimui (47 proc.) bei mokymosi visą gyvenimą skatinimui (23 proc.).

1 paveikslas. 2007–2013 m. žmogiškųjų išteklių plėtrai skirtų lėšų pasiskirstymas pagal investicijų sritis

ES FONDŲ INVESTICIJOS PRISIDĖJO PRIE UŽIMTUMO SKATINIMO IR SOCIALINĖS ATSKIRTIES MAŽINIMO

Pirmoji investicijų kryptis buvo skirta kokybiškam užimtumui skatinti ir socialinei atskirčiai mažinti. Buvo finansuojamas **darbuotojų ir įmonių prisitaikymas prie darbo rinkos poreikių** (finansuojami darbuotojų ir vadovų mokymai bei keliama kvalifikacija, remiamas socialinis dialogas ir įmonių socialinės atsakomybės iniciatyvos, finansuojami šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimui skirti veiksmai, remiamas kompiuterinio raštingumo įgūdžių ugdymas ir kt.), **gyventojų užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas** (finansuojamos aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, neįgaliųjų profesinės reabilitacijos sistemos kūrimas, teikiama parama jaunimo pirmajam darbui bei jaunimo užimtumo ir motyvacijos didinimui) ir **socialinės aprėpties stiprinimas** (finansuojama socialinių problemų prevencija, diskriminacijos mažinimas, socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių žmonių integracija į darbo rinką).

INVESTICIJŲ REZULTATAI

Įgyvendinant **prisitaikymui prie darbo rinkos poreikių** skirtas priemones, mokymai buvo viena iš pagrindinių finansuojamų veiklų. 2007–2015 m. mokymų dalyvių skaičius siekė daugiau nei 235 tūkst. asmenų, o mokymuose įgytas žinias savo darbo vietoje taikė apie 90 proc. jų dalyvių. Nustatyta, kad 68 proc. mokymuose, finansuotuose iš ES fondų, dalyvavusių įmonių net ir po jų pabaigos organizavo

tęstinius mokymus savo darbuotojams. ES parama padėjo išlaikyti gana aukštą mokymų organizavimo įmonėse lygį ekonominio nuosmukio laikotarpiu, kai įmonių finansinės galimybės savo lėšomis organizuoti mokymus darbuotojams buvo sumažėjusios.

ES lėšomis taip pat buvo teikiamos paskolos gyventojams smulkiems verslams pradėti iš Verslumo skatinimo fondo pagal verslumo skatinimui skirtą priemonę. Iki 2015 m. pabaigos buvo išduota daugiau nei 1,2 tūkst. paskolų, kurių vertė siekė 19,5 mln. eurų. Be to, finansuojant verslo pradžią, buvo sukurta daugiau nei 3,8 tūkst. naujų darbo vietų, o viena iš Verslumo skatinimo fondo išduota paskola vidutiniškai sukūrė 2,7 darbo vietas.

Įgyvendinant **užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimui** skirtas priemones, daugiausiai lėšų buvo nukreipta aktyvios darbo rinkos politikos priemonių (toliau – ADRP) įgyvendinimui, t. y. profesiniam mokymui, remiamojo įdarbinimo iniciatyvoms, kurioms iki 2015 m. pabaigos išmokėta daugiau nei 200 mln. eurų ES ir nacionalinio biudžeto lėšų. Į ADRP priemones iš viso buvo įtraukta daugiau nei 245 tūkst. bedarbių, iš kurių įsidarbino ir darbo rinkoje ilgiau nei vienerius metus išsilaikė kas antras projektų dalyvis. Paminėtina, kad per metus dėl ES investicijų įsidarbino apie 6 proc. konkrečiais metais registruotų bedarbių. Didžiausią poveikį tiek pajamoms, tiek ilgesniam bedarbių išsilaikymui darbo rinkoje turėjo ADRP priemonės, skirtos darbo įgūdžių įgijimo rėmimui ir profesiniam mokymui.

Siekiant skatinti neįgaliųjų integraciją į darbo rinką, buvo vykdoma profesinė rehabilitacija. Į profesinės rehabilitacijos programas, įgyvendinamas ES lėšomis, kasmet buvo įtraukiami faktiškai visi neįgalieji, kuriems konkrečiais metais nustatytas profesinės rehabilitacijos paslaugų poreikis. Iš viso į profesinę rehabilitaciją buvo įtraukta daugiau nei 2,3 tūkst. asmenų, o beveik 50 proc. šias programas baigusiu neįgaliųjų per pusę metų įsidarbino. Didžiausią poveikį neįgaliųjų pajamoms ir išsilaikymui darbo rinkoje turėjo įdarbinimas subsidijuojant.

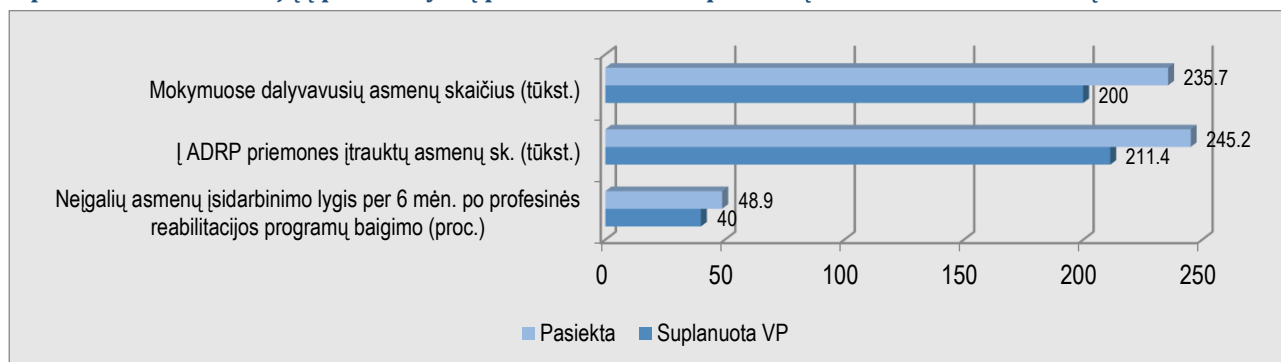
Novatoriškų veiksmų įgyvendinimas darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo srityje

ES fondų lėšomis buvo įgyvendinama novatoriška priemonė „Darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimas: integralios pagalbos plėtra“, kurios tikslas – sukurti ir išvadyti integralios pagalbos (slaugos ir socialinių paslaugų) sistemą Lietuvos savivaldybėse, siekiant, kad neįgalūs ar senyvo amžiaus gyventojai jiems reikiamas paslaugas gautų namuose. Bandomieji projektai buvo įgyvendinti 21 šalies savivaldybėje.

Vykdam bandomuosius projektus, buvo telkiamos ir apmokomos mobiliosios specialistų komandos, į socialinės pagalbos procesą įtraukiami sveikatos priežiūros specialistai, mobilios komandos aprūpinamos transporto priemonėmis, teikiamos konsultavimo paslaugos šeimos nariams, prižiūrintiems neįgalius ar senyvo amžiaus artimuosius. Integrali pagalba namuose buvo suteikta daugiau nei 1,5 tūkst. žmonių, buvo įdarbinti 635 slaugos specialistai bei apmokyta 819 darbuotojų ir savanorių. Sukurtą integralios pagalbos modelį bus siekiama pritaikyti ir kitose šalies savivaldybėse.

2 paveikslas. Investicijų į prisitaikymą prie darbo rinkos poreikių ir užimtumo skatinimą rezultatai

Įgyvendinant **socialinei įtraukčiai didinti** skirtas priemones, į veiklas buvo įtraukta daugiau nei 26 tūkst. socialinę atskirtį patiriančių asmenų, kurie sustiprino savo gebėjimus, įgijo naujų kvalifikacijų, įgūdžių, reikalingų integracijai į socialinę ir darbinę gyvenimą. Visoms tikslinėms grupėms didžiausią poveikį turėjo psichologinės ir socialinės konsultacijos, padedančios stiprinti socialinius įgūdžius, bei

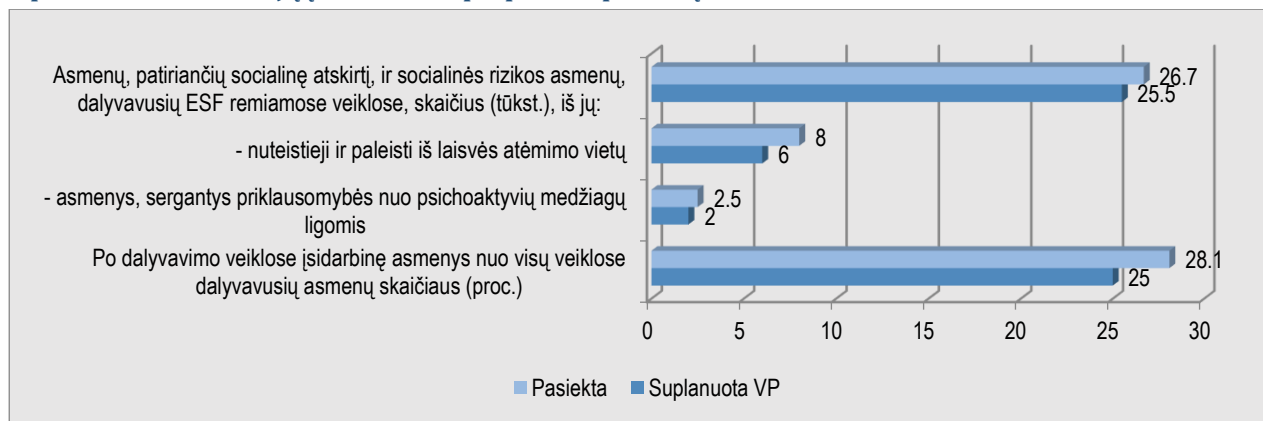
mokymai darbo vietoje / pameistrystė, kurie padėjo įgyti praktinę darbo patirtį. Daugiau nei 28 proc. projektų veiklose dalyvavusių socialinę riziką ar socialinę atskirtį patiriančių asmenų įsidarbino ar toliau tęsė mokymus. Didžiausias įsidabinimo procentas užfiksuotas tarp neįgaliųjų – 34 proc., nes neįgaliųjų motyvacija, lyginant su kitomis grupėmis, buvo didesnė, be to, projektus įgyvendinančios organizacijos turėjo daugiau patirties, dirbant būtent su neįgaliaisiais ir padedant jiems integruotis į darbo rinką. Pakankamai gerų rezultatų buvo pasiekta ir skatinant nuteistųjų bei paleistųjų iš įkalinimo įstaigų žmonių integraciją į darbo rinką, mažinant jų socialinę atskirtį (veiklose dalyvavo 8 tūkst. šiai tikslinei grupei priklausančių asmenų).

Asmenų, sergančių priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis, psichologinė ir socialinė reabilitacija

Įgyvendinant projektą, buvo siekiama padėti priklausomybės nuo psichoaktyviųjų medžiagų ligomis sergantiems žmonėms integruotis į darbo rinką ir užkirsti kelią jų socialinei atskirčiai, teikiant trumpalaikes socialinės globos paslaugas. Taip pat buvo modernizuota psichologinės ir socialinės reabilitacijos paslaugų teikimo stebėsenos informacinė sistema, kuri padeda bendradarbiauti socialines paslaugas teikiančioms organizacijoms. Projekte dalyvavo 540 žmonių, iš kurių trečdalis po dalyvavimo veiklose įsidarbino ar toliau tęsė mokslus.

Apibendrinant galima teigti, kad ES fondų lėšomis įgyvendintos priemonės padidino tikimybę, kad socialinę atskirtį patiriantys žmonės apskritai susiras darbą, taip pat intervencijos didino užimtumo trukmę, pajamas, aktyvumą.

3 paveikslas. Investicijų į socialinės aprėpties stiprinimą rezultatai

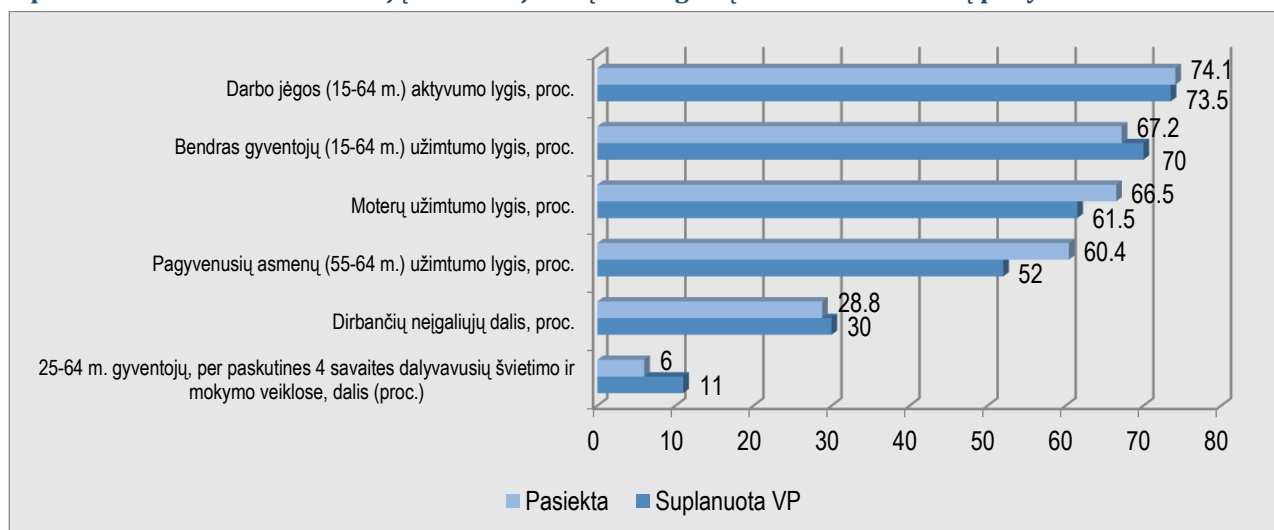

INVESTICIJŲ POVEIKIS

Užimtumo skatinimui ir socialinės įtraukties didinimui skirtos priemonės darė teigiamą įtaką užimtumo situacijai šalyje, be to, itin prisidėjo prie neigiamų ekonominės krizės padarinių suvaldymo. **Trumpalaikis investicijų poveikis**, t. y. aukštas bedarbių įsidarbinimo lygis po dalyvavimo projektuose, buvo žymus, nes įsidarbino ar darbo rinkoje ilgiau nei 1 m. išsilaikė kas antras projektuose dalyvavęs bedarbis. **Ilgalaikis investicijų poveikis** priklausė nuo konkrečių ADRP priemonių. Pavyzdžiui, didžiausią poveikį tiek įsidarbinimui, tiek ilgesniam išsilaikymui darbo rinkoje, tiek pajamoms turėjo darbo įgūdžių įgijimo rėmimas ir profesinis mokymas. Neįgaliųjų įsidarbinimui ir pajamoms didžiausią įtaką turėjo įdarbinimas subsidijuojant. ES fondų investicijos darė poveikį ne tik projektuose dalyvavusioms pažeidžiamoms grupėms (bedarbiams, socialinę atskirtį patiriantiems žmonėms), bet ir su jomis dirbančioms organizacijoms. Buvo tinkamai parengtos organizacijos, kurios ateityje galės savarankiškai dirbti be ES fondų paramos. Be to, buvo tobulinama socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų kvalifikacija, stiprinami praktiniai gebėjimai ir kt.

Kokybiško užimtumo ir socialinės aprėpties skatinimui skirtos investicijos darė teigiamą poveikį bendroms šalies užimtumo tendencijoms, kurias atspindi strateginiai konteksto rodikliai.

4 paveikslas. Užimtumo situaciją iliustruojančių strateginių konteksto rodiklių pokyčiai

Darbo jėgos aktyvumo lygis 2007–2015 m. išaugo 6,2 proc. punkto (nuo 67,9 iki 74,1 proc.), o prie to prisidėjo ir ES intervencijos. Investuojant buvo keliama darbuotojų kvalifikacija ir gerinamos galimybės įsidarbinti. **Bendras gyventojų užimtumo lygis** 2007–2015 m. paaugo daugiau nei 2 proc. punktais (nuo 65 iki 67,2 proc.), o situacijos pokyčiams įtaką darė ir ES fondų investicijos. Buvo remiamas laikinas užimtumas, per Verslumo skatinimo fondą tiesiogiai kuriamos naujos darbo vietos. Dėl ES lėšomis įgyvendintų ADRP priemonių **nedarbo lygis šalyje sumažėdavo 1 proc.** Dėl ES investicijų 2009–2015 m. **užimtumo lygis buvo vidutiniškai 0,8 proc. didesnis** nei būtų buvęs be investicijų. Intervencijos teigiamai veikė ir **moterų užimtumo lygį**, kuris 2007–2015 m. paaugo 4,5 proc. punkto (nuo 62 iki 66,5 proc.). Atskiri projektai padėjo derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus bei įsilieti į darbo rinką.

Pagyvenusių asmenų užimtumo lygis išaugo daugiau nei 7 proc. punktais (nuo 53,2 iki 60,4 proc.). Jį labiausiai veikė ekonomikos ciklas ir reguliacinė aplinka, bet ES investicijomis taip pat prisidėta didinant pagyvenusių žmonių užimtumą (pavyzdžiui, teikiant paskolas iš Verslumo skatinimo fondo vyresnio amžiaus žmonės buvo išskirti kaip viena iš prioritetinių grupių), mažinant vyresnio amžiaus žmonių skaitmeninę atskirtį bei sudarant jiems geresnes galimybes išlikti darbo vietoje arba įsidarbinti. 2007–2015 m. **dirbančių neįgaliųjų dalis** išaugo 1,6 proc. punkto (nuo 27,2 iki 28,8 proc.), o prie to taip pat prisidėjo ES intervencijos (pavyzdžiui, 2015 m. ES fondų lėšomis įdarbinti neįgalieji sudarė 3 proc. visų tais metais dirbusių neįgaliųjų skaičiaus).

ES FONDŲ INVESTICIJOMIS FINANSUOTOS MOKYMOSI VISĄ GYVENIMĄ SKATINIMO IR TEIKIAMŲ PASLAUGŲ KOKYBĖS GERINIMO PRIEMONĖS

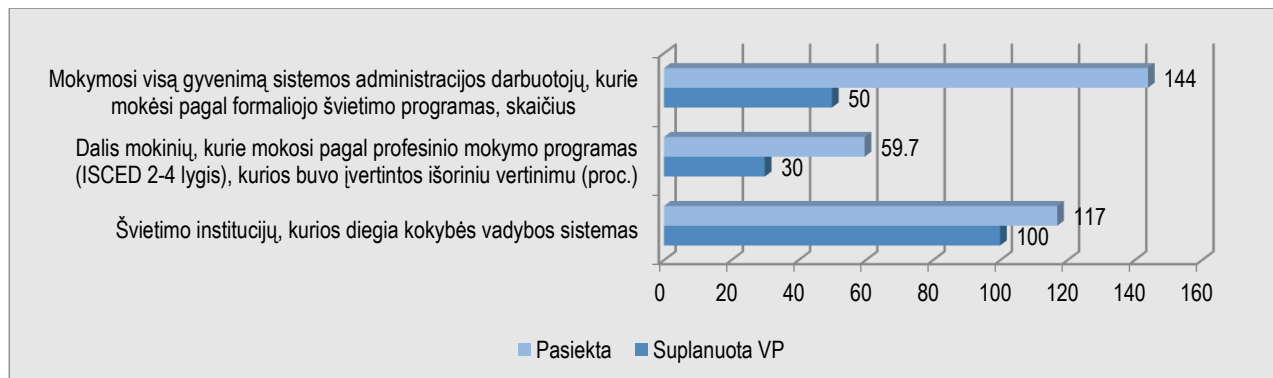
Antroji investicijų kryptis buvo skirta mokymosi visą gyvenimą skatinimui, nes Lietuvoje, lyginant su kitomis ES valstybėmis narėmis, itin maža dalis suaugusių žmonių yra įsitraukę į švietimo veiklas. Buvo finansuojamas **mokymosi visą gyvenimą institucinės sistemos stiprinimas** (finansuojamas švietimo įstaigų veiklos kokybės vertinimo sistemų kūrimas ir tobulinimas, darbuotojų kvalifikacijos kėlimas, informacinių sistemų plėtra, aukštųjų mokyklų vidaus valdymo sudėties tobulinimas) bei **mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimas** (finansuojami mokytojų, dėstytojų, moksleivių ir studentų formalūs ir neformalūs mokymai, besimokančių suaugusiųjų bendrųjų gebėjimų ugdymas, aukštojo mokslo prieinamumo sistemos tobulinimas, studijų programų atnaujinimas, neformaliojo švietimo paslaugų plėtojimas, profesinio orientavimo priemonių sukūrimas, ugdymo karjerai modelių kūrimas, su mokiniais ir studentais dirbančių specialistų kvalifikacijos tobulinimas ir kt.).

INVESTICIJŲ REZULTATAI

Įgyvendinant **mokymosi visą gyvenimą institucinės sistemos** stiprinimui skirtas priemones, 117 švietimo institucijų įdiegė kokybės vadybos vertinimo sistemas, t. y. beveik 12 proc. visų šalyje veikiančių švietimo institucijų. ES lėšomis finansuotose mokymuose dalyvavo ir savo kvalifikaciją kėlė

beveik pusantro šimto mokymosi visą gyvenimą sistemos darbuotojų, siekiant, kad ši sistema veiktų efektyviau. Be to, buvo organizuojami ir mokymai švietimo sektoriaus darbuotojams, kuriuose dalyvavo daugiau nei 22 tūkst. žmonių.

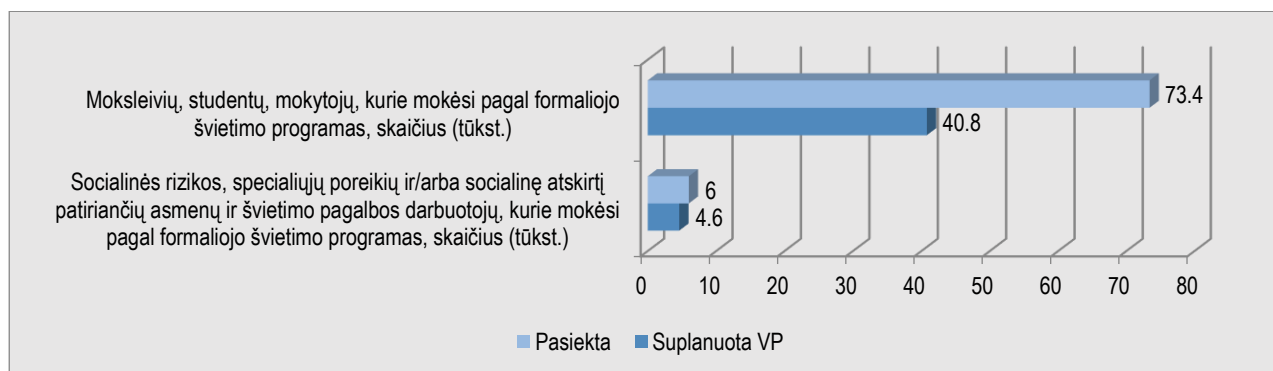
5 paveikslas. Investicijų į mokymosi visą gyvenimą institucinę sistemą rezultatai

ES fondų lėšomis 2007–2015 m. švietimo sektoriuje buvo įdiegta atsakingo valdymo sistema, t. y. sukurtos stebėsenos ir analizės sistemos, kurios leidžia priimti įdarymais grįstus sprendimus. Taip pat daugiau galių priimti sprendimus buvo deleguota švietimo bendruomenėms (nuo ikimokyklinio ugdymo iki aukštojo mokslo), pradėta kurti lanksti ir atvira švietimo struktūra, sujungianti bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, studijas, formalaus, neformalaus mokymosi ir savišvietos formas į bendrą švietimo erdvę. Be to, buvo sukurtos įvairios kokybės užtikrinimo ir vertinimo sistemos, pavyzdžiui, bendrojo lavinimo mokyklų įsivertinimo sistema, Lietuvos aukštojo mokslo išorės kokybės užtikrinimo sistema, sukurta nacionalinė studijų, mokslo ir technologijų prognozavimo ir ateities įžvalgų sistema. 42 aukštosios mokyklos, t. y. 93 proc. visų šalyje veikiančių aukštųjų mokyklų, įsidiegė neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje įgytų kompetencijų vertinimo ir pripažinimo sistemas

Įgyvendinant **mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybei ir prieinamumui** gerinti skirtas priemones, buvo finansuojami mokytojų, dėstytojų, moksleivių ir studentų formalūs ir neformalūs mokymai, besimokančių suaugusiųjų bendrųjų gebėjimų ugdymas. Pagal formaliojo švietimo programas mokėsi daugiau nei 73 tūkst. moksleivių ir studentų. Paminėtina, kad ES lėšomis besimokiusių mokinių skaičius sudarė 13,5 proc. viso Lietuvos bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų mokinių skaičiaus. Be to, 2007–2015 m. kiekvienas bendrojo lavinimo ir profesinio ugdymo mokytojas vidutiniškai dalyvavo dviejuose neformalaus ugdymo mokymuose. ES lėšomis finansuotos maždaug 14 proc. studentų, studijuojančių universitetuose ir kolegijose, studijos.

6 paveikslas. Investicijų į mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimą rezultatai

INVESTICIJŲ POVEIKIS

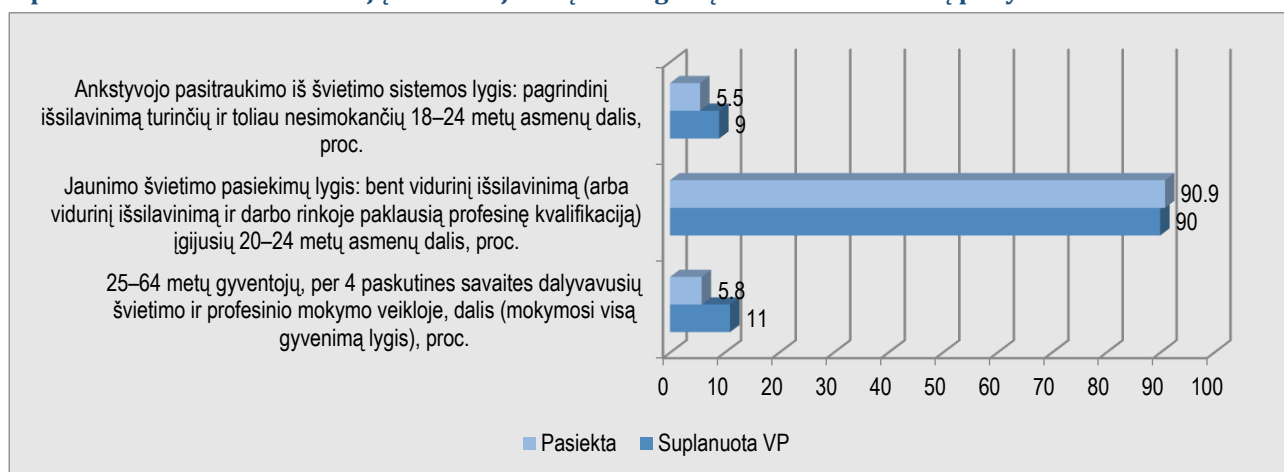
Švietimo prieinamumo ir kokybės gerinimui skirtos priemonės **prisidėjo prie pokyčių visuose švietimo lygiuose** (ikimokyklinis ugdymas, bendrasis ugdymas, profesinis mokymas, aukštasis mokslas, švietimas specialiųjų poreikių asmenims, neformalus švietimas). Buvo skatinama

ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtra (pasirengta ikimokyklinio ugdymo finansavimui krepšelio principu) bei padidėjo ikimokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų skaičius.

Buvo finansuojamas bendrojo ugdymo kokybės gerinimas, pavyzdžiui, patikslintas dalykų turinys, atsisakyta perteklinių žinių, kelta mokytojų kvalifikacija, įgyvendinti prieš patyčias nukreipti projektai. ES fondų investicijos taip pat prisidėjo prie profesinio mokymo sistemos modernizavimo (parengtos profesijos mokymų kvalifikacijai tobulinti skirtos programos, gerinama profesijos mokytojų kvalifikacija) ir prie profesinį mokymąsi besirenkančiųjų skaičiaus augimo (pavyzdžiui, 2015 m. profesinį mokymąsi besirenkančiųjų dalis sudarė beveik 43 proc. visų aukštąjį ir profesinį mokymąsi besirinkusių skaičiaus). Taip pat buvo investuojama į aukštojo mokslo kokybės gerinimą (buvo parengti studijų krypčių aprašai, kuriais vadovaudamosi aukštojo mokslo įstaigos atnaujina studijų programas, siekiant, kad studijos atitiktų profesinės rinkos poreikius). ES investicijos padėjo sukurti palankią studijų aplinką specialiųjų poreikių turintiems studentams, o negalią turinčių studentų skaičius išaugo (2007 m. jie sudarė 0,3 proc. visų studentų skaičiaus, o 2015 m. – 0,6 proc.).

Švietimo paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimui skirtos investicijos darė teigiamą poveikį bendrai švietimo situacijai šalyje, kurią atspindi strateginiai konteksto rodikliai.

7 paveikslas. Švietimo situaciją iliustruojančių strateginių konteksto rodiklių pokyčiai

Jaunimo švietimo pasiekimų lygis 2007–2015 m. didėjo (nuo 88,3 proc. iki 90,9 proc.), **ankstyvo pasitraukimo iš švietimo sistemos lygis** mažėjo (nuo 7,8 proc. iki 5,5 proc.). Pagal abu rodiklius Lietuva lenkė ES vidurkį. ES intervencijos darė teigiamą įtaką rodiklių pokyčiams individualiu lygiu. Pagrindinis rodiklis, kuriam buvo siekiama daryti įtaką ES fondų investicijomis, matuojantis **mokymosi visą gyvenimą lygį**, 2007–2015 m. išaugo nežymiai (nuo 5,5 proc. iki 5,8 proc.). ES fondų investicijų poveikis mokymuisi visą gyvenimą priklauso nuo jų tęstinumo. Kadangi daugiausiai buvo investuojama į pirminio švietimo kokybę, tai gali turėti poveikį mokymosi visą gyvenimą lygiui ateityje (pirminio švietimo įstaigoje mokytis išmokę žmonės vėliau tai sėkmingai daro visą gyvenimą). Mokymosi visą gyvenimą rodiklio pasikeitimui būtina sukurti atitinkamą mokymosi kultūrą, t. y. prioritetą skirti investicijoms į visuomenės savivokos didinimą, mokymosi visą

Vaikų neformaliojo ugdymo skatinimas – projektas „Patinka“

Projektas buvo skirtas užtikrinti neformaliojo švietimo veiklas, kurios skirtos informacinių technologijų plėtrai Lietuvoje. Projektas buvo įgyvendinamas 49 savivaldybėse, o jame dalyvavo 310 mokytojų ir 3317 mokinių. Įgyvendinant projektą, mokyimo centrai mokė informatikos mokytojus, o pastarieji į neformaliojo ugdymo veiklas įtraukė mokinius. Programos, kurias buvo galima rinktis: robotika, programavimas, nuotolinė jaunųjų programuotojų mokykla, kompiuterinė grafika, interneto technologijos, jaunųjų programišių (hakerių) mokykla, kūrybinės technikos laboratorija, projektų vadybos akademija. Mokytojams buvo leista laisvai pasirinkti neformaliojo ugdymo veiklų vykdymo formą (klasė, varžybos, paskaitos, nuotoliniai kursai ir kt.) ir tokia praktika pasiteisino. Projektas vaikams regionuose sudarė galimybes mokytis ir tobulėti informacinių technologijų taikymo srityje.

gyvenimą populiarinimo, visuomenės informavimo veiklas, taip pat investuoti į nekvalifikuotų darbininkų mokymąsi, planuojant investicijas atsižvelgti į regioninius netolygumus. Į tai bus atsižvelgiama, planuojant tolesnes investicijas 2014–2020 m.

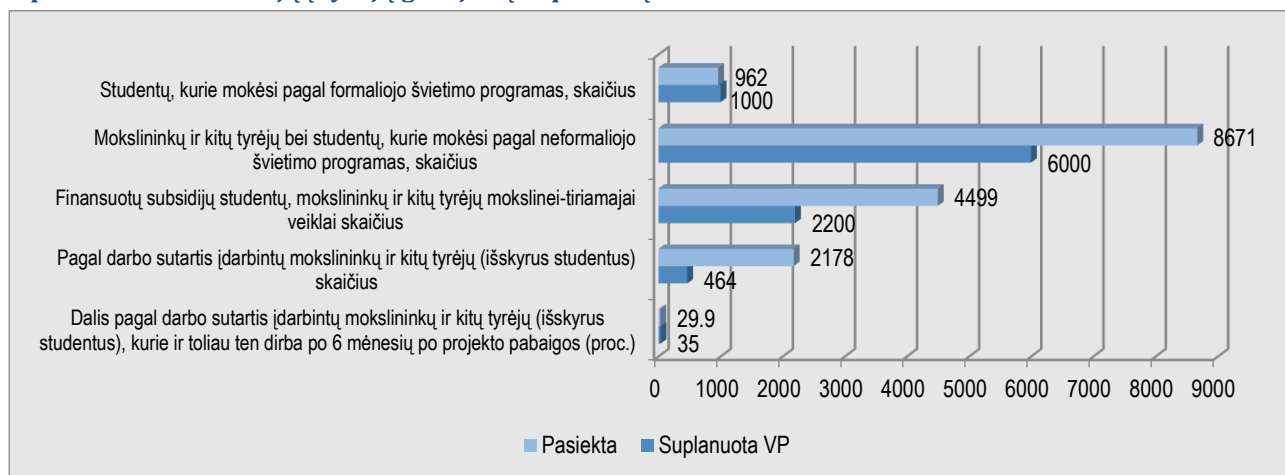
ES FONDŲ INVESTICIJOS PRISIDĖJO PRIE TYRĖJŲ GEBĖJIMŲ STIPRINIMO IR JŲ SKAIČIAUS LIETUVOJE AUGIMO

Trečioji investicijų kryptis buvo skirta **tyrėjų kvalifikacijai ir kompetencijai tobulinti**, tyrėjų **mobilumui skatinti**, taip pat **tyrėjų skaičiui didinti** ir jų amžiaus vidurkiui mažinti. Šiomis investicijomis buvo siekiama spręsti nepakankamo verslo ir mokslo bendradarbiavimo problemą, taip pat didinti privačiame sektoriuje ir mokslui imliose įmonėse dirbančių tyrėjų skaičių. ES fondų lėšomis buvo finansuojamos stažuotės, formalus ir neformalus mokslininkų ir kitų tyrėjų ugdymas (pavyzdžiui, doktorantūros studijos), remiamas aukšto lygio mokslinių tyrimų vykdymas, mokslo populiarinimo renginiai, taip pat finansuojamas mokslininkų ir kitų tyrėjų įdarbinimas įmonėse.

INVESTICIJŲ REZULTATAI

ES lėšomis pagal formaliojo ir neformaliojo mokymosi programas mokėsi maždaug 10 tūkst. studentų, mokslininkų ir kitų tyrėjų, iš kurių 98 proc. mokymo veiklas sėkmingai baigė. Pagal darbo sutartis buvo įdarbinta daugiau nei 2 tūkst. mokslininkų ir tyrėjų, iš kurių absoliuti dauguma – 99 proc. – viešajame sektoriuje. Pasibaigus projektams toliau dirbti liko maždaug trečdalis visų įdarbintų tyrėjų.

8 paveikslas. Investicijų į tyrėjų gebėjimų stiprinimą rezultatai

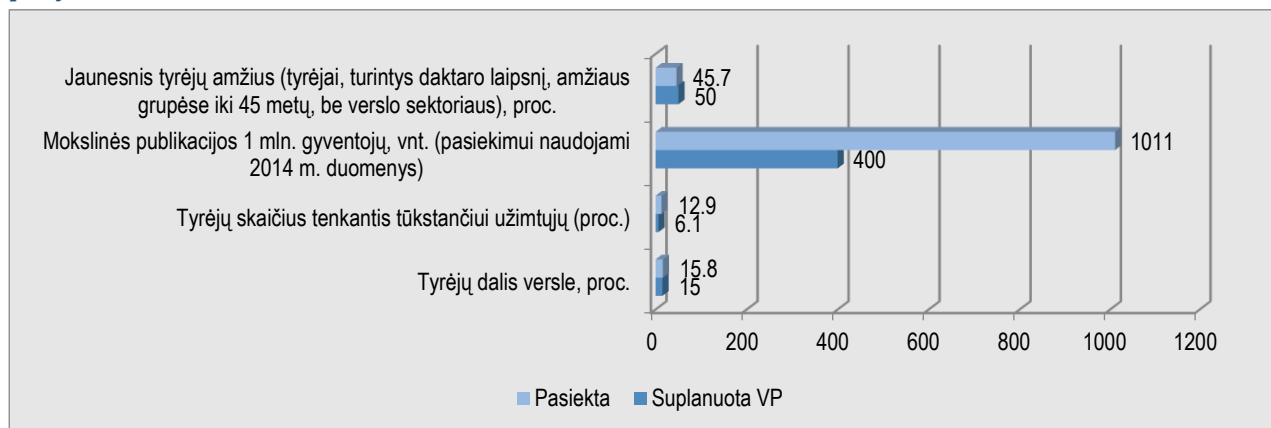
ES fondų lėšomis 2007–2015 m. buvo įvykdyta daugiau nei 2 tūkst. mokslinių stažuočių ir praktikų, suorganizuoti 1126 trumpalaikiai moksliniai vizitai, paskelbti 303 moksliniai straipsniai, surengta daugiau nei 400 vizitų į bendrojo lavinimo mokyklas, per kuriuos jaunuoliai supažindinti su naujienomis apie mokslą ir technologijas.

INVESTICIJŲ POVEIKIS

ES investicijos prisidėjo prie tyrėjų skaičiaus Lietuvoje (tiek versle, tiek viešajame sektoriuje) augimo, prie mokslinių publikacijų skaičiaus didėjimo.

9 paveikslas. Tyrėjų skaičiaus ir tyrimų veiklos dinamiką iliustruojančių strateginių konteksto rodiklių pokyčiai

Mokslinių publikacijų skaičius 1 mln. gyventojų išaugo daugiau nei du kartus (2005 m. 1 mln. gyventojų Lietuvoje teko 465 mokslinės publikacijos, o 2014 m. – jau 1011), o tam įtakos turėjo ES lėšomis vykdytos investicijos į tyrėjų kompetencijos kėlimą, stažuotių, aukšto lygio mokslinių tyrimų vykdymą, duomenų bazių prenumeratą ir kt., kurios tiesiogiai prisidėjo prie mokslinės produkcijos apimčių ir kokybės augimo. Jaunieji ir patyrę mokslininkai dalyvaudami tarptautiniuose vizituose įsijungė į tarptautines tyrimų komandas. Subsidijos mokslinių tyrimų vykdymui ženkliai prisidėjo prie konkursinio mokslo finansavimo sistemos Lietuvos kūrimo ir plėtros. Visa tai lėmė ženklų mokslinių publikacijų augimą.

Investicijos tiesiogiai prisidėjo prie **tyrėjų skaičiaus augimo** (taip pat ir versle), nes finansavo būtent tyrėjų įdarbinimą viešajame sektoriuje ir įmonėse (2007–2015 m. tyrėjų skaičius tūkst. gyventojų padidėjo nuo 8,7 proc. iki 12,9 proc.). Paminėtina, kad 2015 m. tyrėjų dalis versle siekė beveik 16 proc., o šis rodiklis labai svarbus, siekiant, kad Lietuva pereitų prie aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių ekonomikos šakų. Intervencijos darė didelę įtaką **jaunesnio amžiaus tyrėjų skaičiaus augimui** šalyje dėl tyrėjų įdarbinimo, jaunų tyrėjų mokslinių projektų finansavimo (iš 500 viešajame sektoriuje ES lėšomis įdarbintų daktaro laipsnį turinčių tyrėjų net 65 proc. buvo jauni tyrėjai).

Sukurta mokinių jaunųjų tyrėjų atskleidimo ir ugdymo sistema

ES fondų lėšomis buvo siekiama suaktyvinti mokslo žinių sklaidą ir populiarinimą tarp jaunimo, taip pat padidinti tyrėjo karjerą besirenkančių jaunų žmonių skaičių. Siekiant šių tikslų įgyvendinimo, buvo vykdomas projektas „Mokinių jaunųjų tyrėjų atskleidimo ir ugdymo sistemos sukūrimas – II etapas“. Daugiausiai dėmesio buvo skirta mobiliųjų laboratorijų vizitams į mokyklas bei kvalifikuotai pagalbai jauniems tyrėjams, planuojant ir atliekant mokslinius tyrimus. Iš viso buvo atlikta 330 vizitų, per kuriuos 526 jaunuoliams suteiktos gilesnės žinios apie mokslą ir technologijas. Be to, buvo parengti 89 mokytojai – jaunojo tyrėjo vadovai.

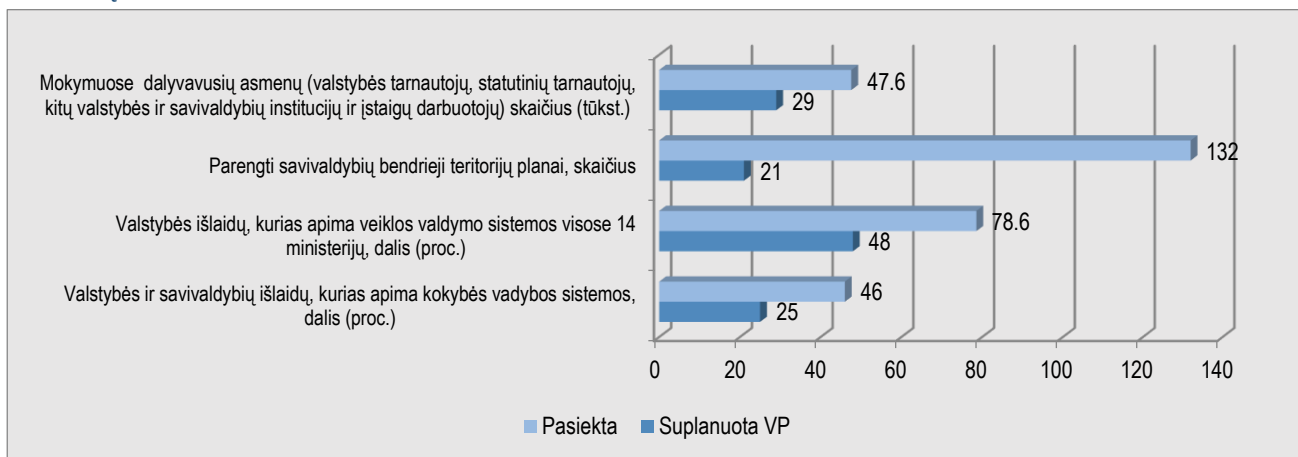
ES FONDŲ INVESTICIJOS BUVO SVARBIOS, STIPRINANT ADMINISTRACINIUS GEBĖJIMUS VALSTYBĖS TARNYBOJE IR DIDINANT VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO EFEKTYVUMĄ

Ketvirtoji investicijų kryptis buvo skirta administracinių gebėjimų stiprinimui valstybės tarnyboje, efektyvesnės veiklos skatinimui, gyventojams ir verslui teikiamų paslaugų kokybės gerinimui. Investuojant į **administracinių gebėjimų stiprinimą valstybės tarnyboje**, buvo tobulinama valstybės ir savivaldybės institucijų bei įstaigų darbuotojų kvalifikacija, skatinamas bendradarbiavimas. Daugiausiai buvo įgyvendinami mokymų projektai. ES fondų lėšomis taip pat buvo investuojama į Vyriausybei atskaitingų **įstaigų efektyvumą bei į rezultatus orientuotą valdymą** (finansuojamas veiklos valdymo sistemų diegimas, savivaldybių bendrųjų teritorinių planų rengimas) bei **viešųjų paslaugų kokybės gerinimą** (finansuotas šiuolaikinių paslaugų teikimo modelių diegimas viešosiose institucijose, viešųjų politikų reformų įgyvendinimas, pavyzdžiui, profesinio mokymo, mokslo ir studijų, sveikatos priežiūros sistemos, socialinių paslaugų, socialinio draudimo, pensijų sistemos ir verslą kontroliuojančių institucijų priežiūros funkcijų atlikimo valstybėje srityse).

INVESTICIJŲ REZULTATAI

Įgyvendinant **administracinių gebėjimų stiprinimui** skirtas priemones, ES fondų lėšomis finansuotuose mokymuose, kurie buvo skirti valstybės tarnautojų kvalifikacijos kėlimui, dalyvavo daugiau nei 47 tūkst. asmenų. Mokymuose įgytos žinios buvo naudingos, nes jas darbe pritaikė 73,2 proc. mokymų dalyvių. Daugelis mokymus sėkmingai baigusiu dalyvių reguliariai naudojo žinias, kurias įgijo bendrąsias kompetencijas tobulinančiuose mokymuose ir kurios pritaikomos daugelyje sričių, yra susijusios su organizaciniais pokyčiais valstybės ir savivaldybių institucijose, pavyzdžiui, tokiose srityse, kaip turto priežiūra ir valdymas, dokumentų valdymas ir administravimas, analitinės kompetencijos, vadybinės kompetencijos.

10 paveikslas. Investicijų į administracinių gebėjimų stiprinimą ir viešojo administravimo efektyvumo didinimą rezultatai

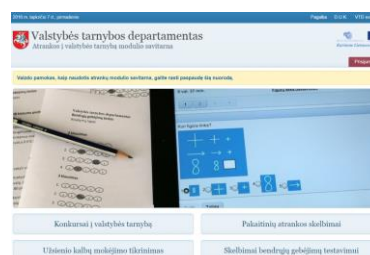

Siekiant **efektyvesnio valstybės institucijų valdymo**, 14 ministerijų buvo įdiegtos veiklos valdymo sistemos. Buvo įgyvendintas didelės apimties projektas „Valdymo, orientuoto į rezultatus, tobulinimas“, kuris prisidėjo prie institucijų veiklos efektyvumo didinimo. 2007–2015 m. buvo parengti 132 bendrieji teritorijų planai savivaldybėse. Svarbu pastebėti, kad buvo parengti planai ne tik visai savivaldybių teritorijai, bet ir atskiroms savivaldybių teritorijoms (miestams, miesteliams), o tai leido padidinti savivaldybės priimamų sprendimų aiškumą ir pagrįstumą. Konkrečių teritorijų (regionų, savivaldybių) socialinei ir ekonominei plėtrai ypač svarbi aiški teritorijos plėtros vizija, strategija ir lyderystė planuojant ir įgyvendinant projektus. Atsižvelgiant į tai, ES fondų investicijos gali tapti socialinės ir ekonominės plėtros katalizatoriumi.

Investuojant į **viešųjų paslaugų kokybės gerinimą**, 2007–2015 m. ES fondų lėšomis buvo įdiegtos 127 kokybės sistemos valstybės ir savivaldybių administruojamose institucijose, o tai prisidėjo prie jų veiklos efektyvumo didinimo. Taip pat pagerėjo verslui teikiamų paslaugų kokybė. Įmonės įregistravimo procedūros pagreitėjo, kai buvo pradėtos naudoti Registrų centro elektroninės paslaugos dėl įmonių ir organizacijų steigimo internetu.

ES fondų lėšomis tobulinta valstybės tarnautojų atrankos sistema

Įgyvendinant projektą, buvo siekiama padidinti valstybės tarnautojų atrankos proceso efektyvumą ir skaidrumą Lietuvoje. Buvo parengta Valstybės tarnautojų atrankos tobulinimo koncepcija, sukurti bendrųjų gebėjimų, užsienio kalbų testai ir vadovavimo gebėjimus vertinančios užduotys, atrankos programinė įranga, įrengta kompiuterizuota testavimo salė, apmokyta beveik 1000 darbuotojų, atsakingų už personalo valdymą, administravimą ar tvarkymą įstaigose, parengtas Praktinis vadovas valstybės tarnautojų atrankos komisijoms, vykdančioms konkursus konkrečiose įstaigose. Naudojantis sukurtais rezultatais, nuo 2013 m. pradėta vykdyti iš dalies centralizuota valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų valstybės tarnautojų atranka. Valstybės tarnautojų atranka tapo skaidresnė, veiksmingesnė, leidžianti visapusiškiau nustatyti valstybės tarnautojų gebėjimus.

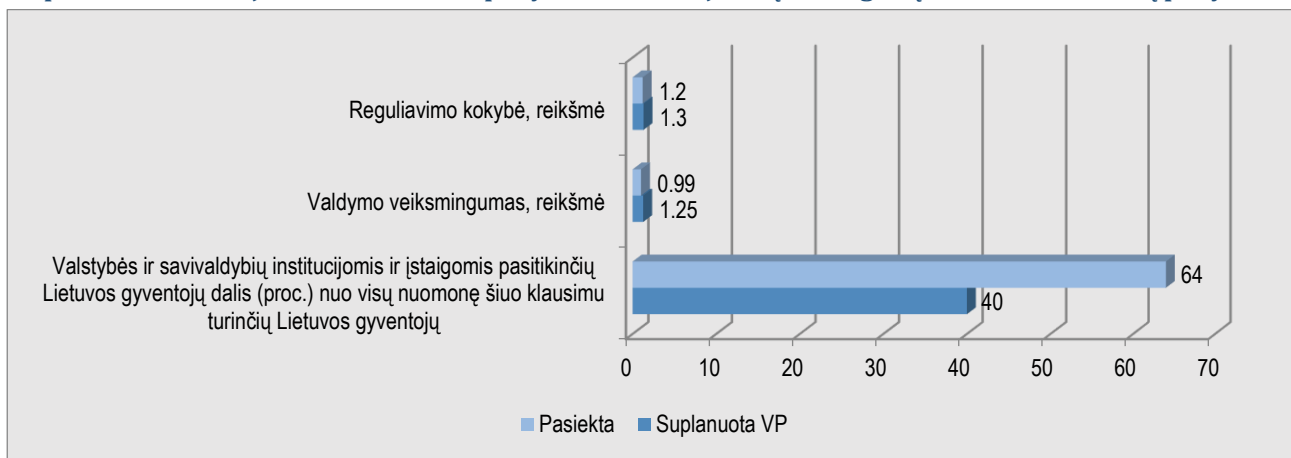

INVESTICIJŲ POVEIKIS

ES fondų investicijos darė teigiamą poveikį įvairiose viešojo valdymo srityse. **Viešojo valdymo žmogiškųjų išteklių atveju** didžiausias investicijų poveikis matomas valstybės tarnautojų atrankos, personalo valdymo, taip pat informacinių technologijų valstybės tarnybos valdyme naudojimo srityse, t. y. srityse, kuriose buvo vykdomi sisteminio lygio žmogiškųjų išteklių valdymo pokyčiai. ES investicijų **poveikis veiklos valdymo srityje** taip pat buvo santykinai didelis (didžiausią poveikį padarė su strateginio planavimo ir viešojo sektoriaus apskaitos reformų įgyvendinimu susiję sisteminio lygio projektai). **Sisteminių viešosios politikos reformų atveju** kaip svarbesnį galima išskirti su reglamentavimo diegimu (pavyzdžiui, administracinės naštos mažinimu) susijusių projektų poveikį.

ES investicijos administracinių gebėjimų stiprinimo ir viešojo administravimo efektyvumo didinimo srityje prisidėjo prie su viešojo administravimo efektyvumu susijusių rodiklių teigiamų pokyčių šalyje.

11 paveikslas. Viešojo administravimo pokyčius iliustruojančių strateginių konteksto rodiklių pokyčiai

2007–2015 m. reguliavimo kokybės ir valdymo veiksmingumo Lietuvoje suvokimas kito teigiama linkme, o gyventojų pasitikėjimas valstybės ir savivaldybės institucijomis didėjo ir 2015 m. siekė 64 proc. Prie teigiamų tendencijų prisidėjo ES investicijos, skirtos viešųjų paslaugų kokybės, valstybės tarnybos kokybės, geresnio reglamentavimo politikos kokybės didinimui.